

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Composita Verborvm & nominum Hebraicorum

Eliyahu Baḥur

Basileae, M.D.XXV.

VD16 E 1000

Praefatio Avtoris in sequentem librum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71329)

הקדמה חזח הספר

אמר אליהו חלוי האשכנזי יעזר
יערתי בתהלה ספר הבחור
לחבר ספר ברקדוק המלים הזרים ו
והמורכבים ביען כי לא דברתי מהם
בספר החזח רבר : וכן יגעתי ו
ומצאתים וקבצתיים מכל המקומות
אשר נפוצו שם בכל ארבע ועשרים
ספרים וחנני אסדרם על סדר האלפא
ביחא למען ירוץ הקורא בהם . אכן
לא אררוך בסדרים ררך ספרי השורשים
לחביא כל אחת ואחת בשרשה כי ב
בעבור זרותם וחרבבתם יקשה לפעמים
למצא שרשם מצורת שבהרבה מהם
ופול המהלוקת בין המרקדקים זה אומר
שרשו בכה וזה אומר בכה . לכן א
אניאם כאשר הם בתובים בפסוק ו
ואסדרם לפי סדר האותיות אשר בראשם
בין שהאות החיא שרשית או שמושית
או נוספת . והמשל ויחמו הצאן א
אשים באות חו"ו ליחמנה במקלות
באות הלמר יחמתני אמי באות חו"ו
וכן כולם . ואכתוב אצל כל

PRAEFATIO AVTORIS

in sequentem librum.

Dixit Elias Leuites Germanus: Testando contestatus sum in principio libri electi, me aediturū librū in quo quasi Grāmaticaliter explicarē dictiones alienas atq; compositas, praesertim quū in libro praefato nullam de eis fecerim mentionē. Vnde nō cum modica fatigatione inueni eas, atq; ex cūctis locis 24. librorū, in quibus sparsae fuerunt, collegi eas in unū, atq; ordinavi iuxta Alphabeti seriē, quo facile lector ad eas recurrere possit. Scias tamen me dum eas in ordinē digererem, ad nullius radicem habuisse respectum, dū in irregularibus & compositis non facile solida radix inueniri possit, sicut & inter Grāmaticos saepe parum cōuenit: dum hic istā alius aliam ponit radicē. Ego itaq; retuli eas in hunc librum nō secus q̄ in pasuc scriptae inueniuntur, cogēdo eas in ordinem iuxta capitales suas literas, siue litera ipsa initialis, sit radicalis siue seruilis siue addititia. Exemplum **ויהוה** ponā ad literā uau: **ויהוה** ad literam lamed: **ויהוה** ad literam iod: & sic de reliquis. Scribam quoq; iuxta quā

Aa 4 libet

הקדמה

כל פסוק שם חספר אשר הפסוק בא
בו . גם ארשום מספר הקאפיטולי
על סדר הנוצרים כאשר עשיתי פ
בספר הבחור לסבה שכתתי שם :
והנה טרם החילי לדבר אקדים הקדמה
אחת קטנה אשר היא הכרחית לרעתה
לחבין דרבי חזרים וההפרש שבין ק
קצתם לקצתם . רע כי חזרים נמצאים
במקרא רבו מלמנות וכפרט בשמות ו
וכן אמר ראע השמות חזרים אין להם
מספר עכל בספר מאזנים . והאמת ש
שבמעט אין משקל בכל משקלי השמות
כולם שלא יעברו זרים בתוכו ונברים
באו שערינו ואם באתי לבאר את כולם
יהיה ביאורם פרקים פרקים . גם כי
ברובם נגלה ונבר חזרות שבהם ואינם
צריכים לביאור ואני אין בודנתי ב
בזה הספר רק לבאר המלות חזרות
מאר בקדוקם ואשר נפל בהם ת
חמהלוקת בין ראשי אמר קדוקים
ותרבה

PRAEFATIO.

libet allegationem nomē libri in quo inuenit. Annotabo praterea numerū capituli, idē iuxta ordinem Christianorū, quemadmodū & in libro electo feci, cuius causā ibidem scripsi. Priusq̄ autē incipiam, prae-mittam succinctā praefationem scitu necessariā, ad intelligendū modos extraneorum dictionum & differentiam, quae inter aliquas earum est. Igitur scias quod irregularia inueniuntur in Biblijs plura q̄ numerari possint, praesertim in nominibus: sic em̄ dicit R. Abraham Ezra: Nominum extraneorū nō est numerus: hucusq̄ glossa eius in libro librarum. Et utiq̄ uix est forma in omnibus nominum quorūcūq̄ formis, inter quam nō deprehēdantur irregularia, & cuius limites aliena non praeruaricentur. Et si pergere uolero ad explicandū omnia ea, euadet declaratio eorum in multa capitula. Veruntamen quā multa eorum manifestā & cuiq̄ perspicuam habeant irregularitatem, non op⁹ est ea omnia declarare. Nec ego in hoc libro intendo explicare nisi dictiones quarum Grammatica explicatio est omnino aliena, & de quibus cōtrouersia est inter praecipuos Grammaticos, atq̄ de quibus multi-

A a 5 plicatur

חקדמה

והרבה בחט הרעת ואני אכתוב את ד
דעת בולם ולפעמים אענה את אני ה
חלקי בפי מעוט שכלי : וחנה ידוע
הרע כי שני מיני זרים הם יש זרים
במרחלט והם אשר אנאר בזה הספר
ויש זרים הנקראים יוצאים מן הכלל
וחם של שני מינים חמין האחר הם
המלות שאינם זרים לפי דקדוק ה
הלשון ורינם היה לחיות בן לולי ה
הכלל שנתן כבר בהבריו וחמשל חנה
נתן כלל אחר בהא חיריעה שבאשר
יבאו עליה אותיות בכל שתערר החא
כמו בבית בשה ראויים בחבית בהשרה
וחנה בא על נבון יי בהשמים אהסרר
הלים לו אמציה להגדור דברי הימים
שני בה ורומיהם מעטים הבאים עם
החא באשר הרין היה אר הם זרים במה
שהם יוצאים מכלל הכדיה וכן נתן כלל
בעתירי האיתן מבנין הפעיל שתפול
בוחם הא חבנין ונאמר אפקיר יפקיר
והראוי אהפקיר וחנה באו על נכת ולי
יהושיע תלים קין עמים יחורר תל

PRAEFATIO.

plicatur opinio. Annotabo igitur cuiuslibet opinionē, & quandoq; secundū ingenij mei tenuitatem respondebo etiam ego pro parte mea. Vnde scias quod duo sunt genera alienarū dictionum. Quaedam namq; sunt simpliciter alienæ, & istas explicabo in hoc libro: Aliæ sunt quæ uocant̄ exeuntes à cōmuni regula, & sunt in duplici genere: quædam namq; sunt quæ non sunt alienæ, secundum Grammaticā, linguæ, imò iudiciū eorum est rectum, sed tamen exorbitant à cōmuni canone sibi similitum qualem iam ponemus. Exemplum: Ecce dabimus regulam unā de He emphatico: Quando super ipsū uenerit una ex literis **ה** absconditur he ipsum: ut in domo, in campo: quæ alioquin sic scribi deberent &c. Ecce exemplum idoneum: Domine in cœlo misericordia tua: Psal. 36. Amasias in turmā: 2. Paral. 25. & similia pauca ueniunt cum he ut est iudiciū eorū. Sunt igitur ob hoc irregularia, quod exorbitant à regula suorum sodalium. Item demus aliam regulā de literis futuri in coniugat. Hiphil, ubi He cadere cōsuevit, & dicimus aphkīd pro ahaphkīd &c. Et uide q̄ etiam recte uenire solent: Et me saluū faciet: Psal.

הקרמה

תלים מ"ח אבל יוצאים מכלל הכריחם
חבאים תמיד בהסרון הא כמו ונפשוח
אביונים יושיע תלים עג יודוך אחיך
ראשית מט ודומי וכן הושם כלל ב
בגור נתן שהעתידין מומנו יחין בצרי
בסות אמן יתן תמן נתן והוא שלא
ברוך שאר חסרי פא נתן שהם על ח
חרוב בפתח כמו אגש יגש ובא על
צבון ואנחנו נתן לך איש שופטי יו
שהוא בפתח ברינו ויוצא מכלל ח
חבריו בכלל הנל : והמין השני
מהיוצאים מן הכלל הם המלות ש
שאינם שומרים כללי הרקרוק ומ
ומהנגרים לו יש מלות שהם תמיד
בן כמו הארץ תמיד האלת קמותה
אפי בשאינה בחפסק והוא זר ויוצא
מכלל הרקרוק בי היתה ראוייה האלת
בסגול הארץ עם האבן וכן כל מהוץ
הוא יוצא מכלל הרקרוק והרואי מ
מהוץ בצרי ברין כל מם שמושית
על

PRAEFATIO.

Psal. 116. Populi confitebuntur tibi: Psal. 48,
Sed prætergredientes regulam sociorū suorum,
ueniunt semper cum defectu he, ut: Et animas
pauperū saluabit: Psal. 73. Laudabūt te fratres tui:
Gen. 49. & similia. Ponit quorūq; regula in ordine
uerbi דָּבַר quod futura eius in fine habēt zere: ut dabo,
dabit, dabis dabimus: qui mos in alijs defectiuis pe
nun non obseruat, sed plerunq; punctantur cū
pathah: ut a propinquabo, a propinquabit.
Iuxta quem modū etiam uenit: Et nos dabi
mus tibi uirum: Iud. 16. quod habet pathah
ut est iudicium suū. Excipitur ergo à regula
suorum sociorū, in regula supra memorata.
Species secunda exorbitantiū à regula, ha
bet dictiones quæ nō seruant regulas Grā
maticales. Vnde eis repugnantes, sunt dicti
ones quæ semper in eodem tenore inueni
unt, ut haarez terra, ubi semp aleph Kame
zatur, etiam extra pausam: Excipitur igitur
ut aliena à regula grammaticali, quæ requi
rit sagol in aleph, ut haaræz, iuxta formam
haabæn. Sic etiā omnis mihuz excipitur à
regula Grammaticæ, quum secundū eā scri
bi deberet mehuz cum zere, quandoquidē
omne mem seruire iuxta Res & gutturales
literas

הקדמה

על אה"עחר וכן כל ההוא והחיה ראויין
ההאין בקמין כמו החר החם ודומיהם
גם יש מלות מיוחדות היוצאים מכלל
הדקדוק בזה הדרך כמו מגבורתם ב
בושים יהזקאל לב הגימול רפיה וראוייה
להרגש מדרות אחרי דויר שמואל בג
חמם בחירק וראוייה בצרי וכן רבים מ
מפעל הרגש שנופל מהם הרגש וכן
בחרבה מקומות יבא נה במקום רגש ו
ורגש במקום נה ובהחלפות האותיות
ופרט אותיות יהוא זו בזו וכן ההחלפות
התנועות כלם זו בזו כל אלה וכיוצא ב
באלה אינן בכלל זרים רק בכלל יוצאים
מן הכלל ולא ארבר מהם רק מעט מוער
בקצת הפעלים הצריכים לביאור ושנפל
בהם המהלוקת כמו שכתבתי למעלה
והמורכבים הם של מינים הרבה ;
והמבונן בהרכבה הוא שיורה שם או
פעל אחר במלה אחת מה שיורו עליו
שני השמות או הפעלים אשר הורכבו
מהם כדי לקצר הרבור ; יש שהוא מורכב
משני

PRAEFATIO.

litteras zere exigat. Sic quoque omne hahu & hahi debent habere sub he kamez, ut ha/ har, hahem & similia. Sunt praeterea dictiones propriae, regulam Grammaticam in ista materia praevicantes, ut est: de potentia sua confusi: Ezech. 32. ubi Gimel daggeffandum rapha: A persequendo post David: 1. Reg. 23. punctato mem cum hirec, quum zere habere deberet. Sic quoque multa sunt ex Piel in quibus dages amittitur: Et fit saepe quod quies uenit loco dages, & dages loco quietis. Idem fit in transmutabilibus litteris, praesertim in litteris נ נׁ ubi una pro altera accipitur. Sic in transmutabilibus punctis, unum saepe uenit loco alterius: de omnibus istis & eis similibus quae regulas suas excedunt & ideo extraneae dictiones iudicari merito possunt, pauca loquar in quibusdam uerbis quae declaratione indigent. Porro ea de quibus est controuersia, ut scripsimus supra, & sunt composita, habent multas species. Ut autem habeas mentem meam, Compositio est quae significat nomine aut uerbo uno per dictionem unam id quod alioquin duo significant, nomina uel uerba, ex quibus causa breuitatis fiunt compositiones. Vnde est quod ex duabus

*Kamez &
zere uocantur
quies*

*Quid sit
compositio*

הקדמה

משני שרשי כמו בלו מקללני
ירמי טו מורכב מן קלל וקלח ויא
שהוא מורכב מן יחיד ורבים כמו
שאבאר במקומו ויש מורכב משני
זמנים הנקראים פעולות כמו וי
ויולתה בן שופטים יג מורכב מן
עבר ובינוני ויש מורכב מן שני ג
גופים הנקראים רבורים כמו ירדות
אויב בפשי הלים ז המורכב מן
קל ופעל הרגוש ויש מורכב מן
שני בנינים כמו נגאלו פתם איכה ו
מורכב מן נפעל ופועל הרגוש ויש
מורכב מן שתי גזרות כמו ות
והושבותים פי רחמותים זכריה י
מורכב מנחי העין ומנחי הפא .
והגזרות אשר כל אחת מהן מורכבת
משתי גזרות כמו בטח ירה יצא ג
ודומיהם כבר בארתים בכלל הגזרות
הבלתי שלמות בספר הבחור במאמר
ב בעקר יג : ודע כי יש עוד
מין

PRÆFATIO.

duabus componit̃ radicibus: ut Totus ipse
maledicendo uilipendit me: Ier. 15. quod cõ/
ponitur ex maledixit & uilipendit. Alij aut̃
uolunt quod cõponatur ex singulari & plu/
rali ut declarabitur loco suo. Item est cõpo/
situm quod constat ex duobus temporibus
quæ operationes seu modi operationis uo/
cantur: ut, Et generans gignes filiũ: Iud. 13.
quod cõponit̃ ex p̃terito & præsentĩ (licet
uau tempus mutet.) Est quod ex duabus
p̃sonis componitur, quæ modi loquendi uo/
cantur: ut, Persequetur inimicus animã me/
am: Psal. 7. quod componitur ex kal & Piel
daggestato. Est rursus quod cõponitur ex
duabus cõiugationibus: ut, Inquinati in san/
guine: Thren. 4. quod constat ex niphāl &
pual daggestato. Est aliud quod cõponitur
ex duobus ordinibus: ut, Et faciã habitare
eos, quia dilexi eos: Zach. 10. quod cõponit̃
ex quiescentibus aĩn & quiescentibus pe.
Item ordines quorũ quilibet componit̃ ex
duobus ordinibus: ut sunt, declinauit, pro/
iecit, exiuit, & similia: quæ iam in descripti/
one ordinũ imperfectorum declarauimus,
in libro electo, oratione 2. elemento 15.
Sciendum præterea quod est adhuc unum
B b   genus

הקדמה

מִן הַרְבֵּנָה אַחַת בְּקִצֵּה הַשְּׁמוֹת וְ
וְהַפְעִלִים וּבְפֶרֶט בְּאוֹתָם שֶׁהֵם שֶׁל
אַרְבַּע אוֹתוֹת שְׂרִשְׁיוֹת בְּמוֹ רִטְבֵּשׁ
בְּשֵׁרוֹ אִיּוֹב לֹא מוֹרֵבֵב מִן רִטוֹב וּפֶשׁ.
פִּלְגֵשׁ פֶּלֶג אִשָּׁה . אֲבִרְךָ אֵב וְרֵךְ .
בְּרַמֵּל בֵּר מֵלֵא . חֲרִרְךָ חֵר וְרֵךְ וּבֵן
חֲרֵבָה . וְזֶל חוֹרֵג לוֹ בְּהַרְבֵּנָה יוֹתֵר
גְּדוּלָה מִזֶּה וְקִרְאוּ לֵה נוֹטְרִיקוֹן כְּגַת
פֶּרֶשׁ עָלָיו עֲנֵנוּ אִיּוֹב בֵּן אִמְרוּ בֵּן פֶּ
פֶּרֶשׁ שְׂרֵי זֵיו . הַשְּׁמַל הֵינָה אִשׁ מִ
מִמְלָלוֹת וּבֵן שֶׁעֲטָנוּ שׁוֹע טוֹ וְנֹז
וְרוֹמִיָּהִם ; אֲבֵן דַּע כִּי הַמְּלוֹת אֲשֶׁר
הֵם מִחֲמִשָּׁה אוֹ מִשְׁשָׁה אוֹתוֹת אֵינָם
מִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אֵלֵא מִלְשׁוֹן פְּרוֹסִי אוֹ
מִצְרִי וְהִרְאִיָּה כִּי לֹא הַמִּצְאָם רֵק בֵּ
בִסְפּוֹר מַעֲשִׂים אֲשֶׁר הֵיוּ בְּאַרְצוֹת הַהֵם
בְּמוֹ אֲגֻרְטֵל אֲרִבְּוֹן אֲחִשְׁתֵּרְתֵּן אֲחִשְׁרִרְתֵּן
פֶּחֶשְׁגָן וּבֵן צִפְרִרְעַ הוּא שֵׁם שְׂרִץ הַגִּמְצָא
בְּאַרְץ מִצְרַיִם . וּבֵן אֲפֶשֶׁר שֶׁשֶׁעֲטָנוּ הוּא
לִשׁוֹן מִצְרִי אִם אֵינֶנּוּ מוֹרֵבֵב בְּמוֹ שֶׁכְּתִבּוּ
רֶזֶל וּמִבֵּל אֵלֵה הַמִּוֹרֵבִים לֹא אֲרִבְּוֹ
רֵבֵב

PRAEFATIO.

genus cōpositionis in quibusdam nomini-
 bus & uerbis, praesertim in ijs quae habent
 quatuor radicales literas: ut, fructificauit ca-
 ro eius: Iob. 33. compositū ex humectauit &
 creuit. Cōcubina, quasi diuisa uxor. Prapo-
 situs, quasi pater & tener. Carmel, quasi cā-
 pus plenus. Hadrach qui & Meschias, quasi
 unus & tener: & sic de multis. Proin magis-
 tri nostri piæ memoriæ utuntur ad huc alia
 maiori cōpositione, quā Noterikon uocāt:
 ut, Expandit sup eū nubem suā: Iob. 26: pro
 quo dicūt: expandit omnīpotēs splendore.
 Hasmal, animalia ignis loquentia. Sic Scha-
 atnez, à pectēdo, filando et torquēdo, & si-
 milia. Scias tamē quod dictiones habentes
 quinq; uel sex literas nō sunt ex lingua sacra
 sed uel ex lingua Persica uel Aegyptiaca: &
 ratio est, quia non inuenies eas nisi in enar-
 ratione gestorū quae contigerunt in terris il-
 lis: ut, phiala, dragma, gamel⁹, satrapa, copia
 scripturæ: sic rana, nomen reptilis quod in
 terra Aegypti inuenit. Sic quoquæ possibile
 est schaatnez esse de lingua Aegyptiaca, si
 saltē non est dictio cōposita, ut scripserunt
 magistri nostri piæ memoriæ. De omnibus
 autē istis compositis non loquar uel unum

*Horum ani-
 maliū figu-
 ris nos pin-
 gimus. 4. c.
 uāgelistas.*

Bb 2 uerbū

הקרמה

זכר בזה הספר בני אין לי פסק ב
בנסתרות . אכן שאר מייני ההרכבות
אשר זכרתי למעלה אביא בולם ו
ואכאדם על דעת השובי המרקקים
אשר לפני ובקצתם אכתוב גם את
סברתי ובוז האופן יהיו קצת המלות
מבוארות בשני או בשלשה אופנים .
גם אזכור קצת המלות שאינם זרים
ולא מורכבים רק שהם משונים ב
ברקרוק וקשים לוייקס בגזן וישתחר
יהי ויהי וירא ורומיחס . ובהיות
שעקר בוונתי בזה הספר לבאר בו כל
המלות המורכבות לבן קראתי שמו ס
ספר החרבבה :

סוף הקרמה

וי אלסי יורני חררר חטובת
ויצילני משגיאה ומהובת :
והחלתי בו לא תהיה נכזבת
ויצרת לי למעשה המתשבת :

PRAEFATIO.

uerbū in hoc libro, nec erit mihi negociū de
iis quæ omnino retrusa sunt. Sed alias com
positorū species, quas supra cōmemorauī,
omnes hic adducā, & edisserā iuxta mentē
ingeniosorū grāmaticorū qui fuerunt ante
mē, annotans nōnunquā & opinionē meā.
Et hoc modo quædā dictiōes explicabunt
in duplici uel triplici forma. Recordabor
etiā interīm quarundā dictionum, quæ nec
sunt irregulares nec cōpositæ sed tātū uariæ
in grāmatica & difficiles ad explicādū, qua
le est: & adorauit, & fuit, & uixit, & uidit, &
his similia. Et qm̄ hoc fundamentū mihi p̄
stitui in hoc libro, ut edisserā in eo om̄es cō
positas dictiōes, ideo uocaui nomen eius
librum compositionis.

FINIT PRAEFATIO

Dominus deus meus ostenda mihi uiam
bonam.

Et eruat me ab errore & culpa.

Et spes mea in ip̄so non erit mendax.

Agglutinet̄ ergo mihi ad opus excogitatū.

Bb 5